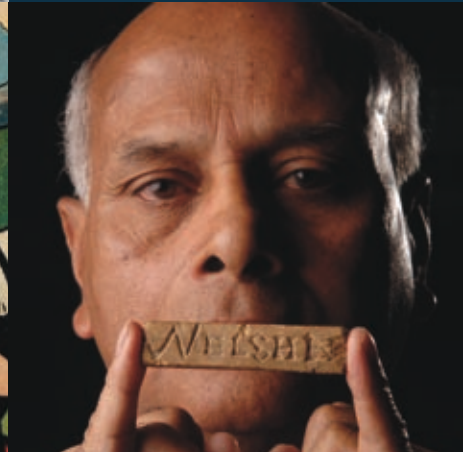

© Llyfrgell Genedlaethol Cymru/National Library of Wales

st fagans
sain national
amgueddfa history
werin museum
cymru

perthyn

Pecyn adnoddau i diwtoriaid Cymraeg ei ddefnyddio
yn Sain Ffagan: Amgueddfa Werin Cymru

national
museum
wales
amgueddfa
cymru

rhagarweiniad i diwtoriaid

Mae Sain Ffagan: Amgueddfa Werin Cymru yn cynnig cyfleon gwych i ddysgwyr i ymarfer eu Cymraeg. Bu cynllun 'Llwybrau Llafar' yn llwyddiannus iawn a nawr dyma gyfle ychwanegol i ddysgu, datblygu a gloywi iaith trwy fanteisio ar holl adnoddau Oriel 1.

Fel yr awgryma'r teitl, 'Llwybrau Llafar', roedd y pwyslais yn y cynllun hwnnw ar siarad Cymraeg. Mae'r pecyn yma hefyd yn cynnig cyfleoedd i wneud hynny ond mae natur cynnwys Oriel 1 yn peri bod yma fwy o gyfle nag a gafwyd yn y cynllun blaenorol i ddatblygu geirfa a hogi sgiliau gwranddo a deall. Dylai tiwtoriaid fanteisio ar wahanol agweddau o'r ddau gynllun trwy gyfuno elfennau o'r naill a'r llall er mwyn cynnig amrywiaeth cytbwys o weithgareddau i'r myfyrwyr.

Dod i ddeall siaradwyr brodorol yn llefaru'n naturiol yw un o'r tasgau anoddaf sy'n wynebu dysgwyr unrhyw iaith. Tra ein bod yn gallu rheoli'r hyn a ddaw o'n genau ein hunain, does gynnon ni ddim rheolaeth ar yr iaith rydym yn ei chlywed. Pan ystyriwn gymhlethdodau tafodiaith, amrywiaeth acennu, cyflymdra llefaru, anegluredd ynganu a'r holl gyweiriau iaith sy'n bosib, sylweddolwn pa mor anodd yw'r dasg. Gobeithiwn, fodd bynnag, y bydd y profiad o wrando ar yr amrywiol leisiau a glywir yn Oriel 1 yn help wrth geisio ymgysgu'r ymgyfarwyddo â chyfoeth Cymraeg llafar.

Mae datblygu geirfa ddigonol yn her i bob dysgwr. Tra bod pen-draw i gystrawennau unrhyw iaith, does dim diwedd i ddysgu geirfa gan fod iaith yn esblygu'n gyson a geiriau newydd yn ymddangos yn rheolaidd. Ar ryw ystyr, o fewn Oriel 1 mae gennym drawsddoriad teg o rai o'r pethau hynny sy'n nodweddu diwylliant ein gwlad – yr iaith, hanes, credoau, diddordebau hamdden, ein harferion a'n teuluoedd. Yn gysylltiedig â'r meysydd hyn mae cyfoeth o iaith, a thrwy weithio trwy'r ymarferion yn y pecyn hwn gobeithiwn y bydd dysgwyr ar bob lefel yn elwa.

perthyn

Dyw iaith ddim yn bodoli mewn gwagle. Mae perthynas annatod rhyngddi â thiriogaeth, pobl a'u llên, eu harferion a'u hanes. I gaffael iaith yn drylwyr, rhaid deall ei chyd-destun diwylliannol. Dehongli'r cyd-destun hwnnw yw un o brif swyddogaethau Sain Ffagan ac wrth ddysgu mwy am y Gymraeg, gobeithiwn y bydd dysgwyr ar yr un pryd yn ymgyswrtu â diwylliant ehangach Cymru.

Rôl y tiwtor

Mae hi'n bwysig bod y tiwtor yn ymgyswrtu â'r tasgau cyn ymweld â'r Amgueddfa ac yn dewis rhai sy'n addas i aelodau'r dosbarth. Dylid sicrhau bod y cystrawennau a'r eirfa o fewn eu cyrraedd, ond does dim angen iddynt wybod popeth gan y dylent fod yn dysgu pethau newydd wrth wneud yr ymarferion. Serch hynny, does dim pwrpas caniatâu i unrhyw un ymgymryd â gweithgaredd sydd ymhell y tu hwnt i'w allu gan fod hynny'n sicr o ladd diddordeb a digalonni'r dysgwr. Cymerwch amser i ddewis tasgau priodol ar gyfer pob unigolyn, a sicrhewch bod pawb yn deall y cyfarwyddiadau ac yn gwybod beth yn union y disgwylir iddo / iddi ei wneud cyn dechrau ar y tasgau.

Wrth i'r myfyrwyr weithio drwy'r ymarferion, dylai'r tiwtor fod ar gael i ymateb i unrhyw ymholiadau ac i gynnig help lle bo hynny'n briodol. Os oes aelodau o staff yr Amgueddfa ar gael, dylid pwysu ar y myfyrwyr i droi atyn nhw hefyd am gymorth. Mae'n hynod o bwysig bod dysgwyr yn dod yn gyfarwydd â siarad â phobl eraill ar wahân i'r tiwtor.

Mae'n bwysig bod y tiwtor bob amser yn hwyluso trafodaeth rhwng aelodau'r grŵp a'i gilydd ac unrhywun arall addas sy'n digwydd bod ar gael – aelod o staff yr Amgueddfa neu'r cyhoedd.

Ar ôl gorffen y tasgau, dylai'r tiwtor drafod yr atebion â'r myfyrwyr a hwyluso unrhyw drafodaethau sy'n deillio o'r ymarferion. Gorau po fwyaf o drafod a fydd. Bydd hyn yn dibynnu i raddau ar allu'r tiwtor i gymell unigolion i gymryd rhan ac i lywio'r cyfan.

perthyn

Wrth gymryd rhan mewn gweithgareddau o'r math a gynigir yma, bydd gwahanol aelodau o'r grŵp yn codi gwahanol bethau yn ôl eu tueddiadau a'u diddordebau unigol. Mae'n bwysig felly bod y tiwtor yn meithrin ysbryd o gydweithrediad ymhlith aelodau'r dosbarth er mwyn i bawb gyfranogi'n llawn o wybodaeth a diddordebau ei gilydd. Aelodau'r dosbarth a ddylai fod yn siarad fwyaf – **ac nid y tiwtor**.

Dylai dysgu fod yn hwyl. Rhan hanfodol o waith tiwtor yw calonogi, ysgogi, annog a channol ymdrechion ei fyfyrwyr bob amser. Felly, pob hwyl ichi wrth fwynhau awr neu ddwy yng nghwmni eich gilydd yn Oriel 1!

Diolchiadau

Rwy'n ddyledus iawn i Nia Williams, Cydlynnydd Addysg Sain Ffagan am ei chefnogaeth hael, ei hynawsedd di-ffael a'i pharodrwydd i ymateb yn brydlon ac yn gadarnhaol i bob cais. Diolch o galon unwaith yn rhagor i Helen Prosser, Prifysgol Morgannwg, am fwrw golwg ar y cynnwys, ac am ei chynghor gwerthfawr a'i hawgrymiadau ymarferol. Roeddwn hefyd yn ffodus bod Carol Grant, tiwtor profiadol sy'n dra chyfarwydd â Sain Ffagan, wedi cytuno i ddarllen y gwaith ac awgrymu nifer o welliannau. Fi, a fi yn unig, sy'n gyfrifol am unhyw wendidau sy'n aros. Fy unig ddymuniad yw y bydd y dysgwyr sy'n ymweld ag Oriel 1 yn cael yr un boddhad wrth ddilyn y gweithgareddau ag y cefais i wrth eu llunio.

Cennard Davies, 2009

Cyfarwyddiadau i diwtoriaid

Gwybodaeth gyffredinol

Taflen werthuso i diwtoriaid

Taflen werthuso i fyfyrwyr

Students' evaluation sheet

Mynediad 1 Dysgu geiriau

Mynediad 2 Dysgu geiriau

Mynediad 3 Sgwrs

Mynediad 4 Ymarferion llafar

Sylfaen 1 Helfa drysor

Sylfaen 2 Ymateb i luniau

Sylfaen 3 Sgwrs

Sylfaen 4 Ymarferion llafar

Canolradd 1 Cwis

Canolradd 2 Sgwrs

Canolradd 3 Gwrando a deall

Canolradd 4 Ymarferion llafar

Uwch 1 Gwrando a deall

Uwch 2 Rhai o leisiau'r Oriel

Uwch 3 Sgwrs

Uwch 4 Ymarferion llafar

cyfarwyddiadau i diwtoriaid

Dyma weithgareddau i'w gwneud cyn dod â grwpiau i ymweld â'r Oriel. Mae'r rhifau isod yn cyfeirio at rifau'r tasgau yn y pecyn.

Cofiwch adael i'r Amgueddfa wybod eich bod am ymweld fel y gallant sicrhau bod yr holl ddeunyddiau perthnasol ar gael i chi. Gallwch hefyd logi dehonglydd yr Oriel i roi sgwrs i'r grŵp a'ch cynorthwyo. Ffoniwch (029) 2057 3403 / 3424 /3418.

mynediad

Mynediad 1 – Dysgu geiriau

- ii) Bydd set o gardiau fflach yn yr Oriel.
- iv) Er mwyn dysgu / adolygu'r geiriau hyn, gall tiwtoriaid wneud dwy set o gardiau, y naill yn cynnwys y geiriau Cymraeg a'r llall yn dwyn y cyfieithiad Saesneg. Gellir eu defnyddio i chwarae gêm o SNAP.

Mynediad 2 – Dysgu geiriau

- 1.i) Gellir gwneud setiau o gardiau'n cynnwys lluniau'r gwrthrychau hyn a rhannu'r dosbarth yn dimau. Pan fydd y tiwtor yn galw enw'r gwrthrych, tasg y tîm fydd codi'r cerdyn cywir a'i roi o'r neilltu. Dull arall yw dangos y llun a chael y dysgwyr i sgrifennu / dweud y gair. Awgrym arall yw chwarae gêm bingo trwy ofyn i bawb yn y dosbarth nodi chwech gair sydd yn newydd iddynt, a'u hysgrifennu i lawr. Gall y tiwtor alw enwau'r gwrthrychau allan yn Saesneg fesul un a gall pawb roi croes trwy unrhyw air sydd ar eu rhestr nhw. Pan fydd gan rywun groes trwy bob gair gallant weiddi BINGO!
- 2.i) Er mwyn dysgu / adolygu'r geiriau hyn, gall tiwtoriaid wneud dwy set o gardiau, y naill yn cynnwys y geiriau Cymraeg a'r llall yn dwyn y cyfieithiad Saesneg. Gellir eu defnyddio i chwarae gêm o SNAP. Ceir copi i chi ddefnyddio yn yr Oriel.

Mynediad 3 – Sgwrs

Sgwrs yn yr Oriel fydd y gweithgaredd hwn. Bydd y lluniau yn y sgwrs wedi eu dethol o'r gwrthrychau mewn italeg. Dyma'r geiriau allweddol i'w dysgu cyn ymweld â'r Oriel:

anifail	coedwig	lliw
cas	cryf	oed
casglu	llestri	oriol

cyfarwyddiadau i diwtoriaid

Mynediad 4 – Ymarferion llafar

- i) Bydd gwrthrychau o'r golwg mewn cwdyn yn yr Oriel; gwrthrychau tebyg i hen botel ddŵr poeth, pensil, darn o frethyn Cymreig, darn o hen arian, modrwy, hen esgid neu hen haearn smwddio. Caiff y dysgwyr eu trafod heb eu gweld. Cyn dechrau, bydd yr athro wedi dysgu'r eirfa a'r patrymau a ganlyn:

Mae'n galed	Mae'n grwn	Mae'n llyfn	
hir	sgwâr	llyfn	trwchus
byr	trwm	garw	caled
crwn	ysgafn	tenau	meddal

I adolygu'r geiriau yma gellir gwneud grid 12 x 2. Ar y chwith ceir lluniau'n cynrychioli'r ansoddeiriau uchod. Tasg y dysgwyr fydd nodi'r geiriau Cymraeg cyfatebol ar y dde. Ceir copi i chi i ddefnyddio ar ddiwedd y ddogfen hon.

- ii) Mae'r siaradwyr Cymraeg i'w clywed ar y DVD ym mhob lefel, Mynediad, Sylfaen, Canolradd ac Uwch.

sylfaen

Sylfaen 1 – Helfa drysor

Dylai'r tiwtor sicrhau bod pawb yn gyfarwydd â'r eirfa cyn dechrau ar y dasg:

arhoswch	de	heibio i	oriol
cerddwch	dewch	hongian	trowch
chwith	edrychwch	ochr	yn syth ymlaen

sylfaen 3 – Sgwrs

Sgwrs yn yr Oriel fydd y gweithgaredd hwn. Bydd y lluniau yn y sgwrs wedi eu dethol o'r gwrthrychau mewn italeg. Dyma'r geiriau allweddol i'w dysgu cyn ymweld â'r Oriel:

anrhegion priodas	bwydo	modrwy	ysbytai
arferion	coffa	teganau	
breichled	celfi	tlws (enw)	

cyfarwyddiadau i diwtoriaid

sylyfaen 4 – Ymarferion llafar

Bydd y gwrthrychau hyn o'r golwg mewn cwdyn yn yr Oriel: cwpan a phêl, darn o frethyn, hen lun o blentyn, carden fwrnio, potel baban, anrheg briodas, dillad plentyn ac offer i'r gegin. Caiff y dysgwyr eu trafod heb eu gweld.

Bydd y grŵp wedi trafod arferion geni, priodi a marw. Bydd y gwrthrychau'n cael eu defnyddio i sbarduno 'trafodaeth' / llunio brawddegau am y pynciau hynny.

canolradd

Canolradd 1 – Cwis

Dylai'r tiwtor sicrhau bod y dosbarth yn gwybod y geiriau a ganlyn cyn dechrau:

boddi	cystadleuaeth	pencampwr	sefydlu
crochendai	degawd	pwysau plu	tlws
cyhoeddi	offeryn	rhinwedd	

Canolradd 2 – Sgwrs

Sgwrs yn yr Oriel fydd y gweithgaredd hwn. Bydd y lluniau yn y sgwrs wedi eu dethol o'r gwrthrychau mewn italeg. Dyma'r geiriau allweddol i'w dysgu cyn ymweld â'r Oriel:

aelwyd	cariadon	diwydiant gwlân	naddu	sicrwydd
amrywio	cerfio	dyfeisio	nawdegau	tannau
arglwyddes	corun	dynodi	offerynnau	teithiol
awydd	cyfreithlon	ewinedd	pais	ymdrechion
betgwn	Cymreictod	gorau glas	patrymau	ymroddiad
blwch	cynllunio	goroesi	plycio	ystad
brethyn	cynnyrch	hyrwyddo	rhes	
brwd	dawnus	mabwysiadu	sefydlu	
cyfeilio	disodli	mynegi	sain	

Canolradd 4 – Ymarferion llafar

Bydd y gwrthrychau hyn o'r golwg mewn cwdyn yn yr Oriel: llwy garu, baner Y Ddraig Goch, bathodyn Cymdeithas yr Iaith, cenhinen, pêl rygbi a chrys pêl droed Cymru. Caiff y dysgwyr eu trafod heb eu gweld. Bydd y grŵp wedi trafod symbolau cenedlaethol. Defnyddir y gwrthrychau i sbarduno sgwrs.

cyfarwyddiadau i diwtoriaid

uwch

Uwch 3 – Sgwrs

Sgwrs yn yr Oriel fydd y gweithgaredd hwn. Bydd y lluniau yn y sgwrs wedi eu dethol o'r gwrthrychau mewn italeg. Dyma'r geiriau allweddol i'w dysgu cyn ymweld â'r Oriel:

bygythiad	difrod	eilradd	meddiannu	trosglwyddo
cymwynaswyr	diniwed	gweinyddiaeth	mwyafrif	uniaith
cyfansoddi	dirwyon	hwyluso	Pabyddiaeth	ysgolhaig
darlledu	dod i'r adwy	hyrwyddo	parhâd	
di-drais	dogfennau	llwyth	sillafu	

Uwch 4 – Ymarferion llafar

- Bydd y gwrthrychau hyn o'r golwg mewn cwdyn yn yr Oriel: tudalen ffacsimili o Lyfr Aneirin a Beibl William Morgan, Welsh Not, clawr 'Tynged yr Iaith', bathodyn Cymdeithas yr Iaith a Fideo SuperTed.
- Bydd yr arogleuon hyn mewn cwdyn yn yr Oriel: wisgi, llosgi pren a lafant. Bydd y tiwtor yn gadael i bawb yn y grŵp wynto'r ffiolau yn eu tro ond yn eu rhybuddio na ddylent ddatgelu beth yw'r cynnwys yn eu barn nhw tan i bawb gael cyfle i orffen rhan gyntaf y dasg. Wedyn gellir dechrau trafodaeth.

taflen werthuso i diwtoriaid

Cymrwch ychydig funudau i lenwi'r ffurflen hon. Gall eich sylwadau ein helpu ni i wella'r adnodd neu'r gwasanaeth.

Enw a manylion cyswllt (gwirfoddol):

1. Ydych chi'n credu bod y myfyrwyr wedi dysgu rhywbeth newydd yn ystod yr ymweliad? Rhowch enghreifftiau.

2. Pa sgiliau iaith gafodd eu datblygu yn ystod yr ymweliad yn eich barn chi?

3. O ran eich myfyrwyr, ydych chi'n credu bod y profiad wedi:

- eu calonogi am eu gallu yn y Gymraeg?

ydw nac ydw sylwadau: _____

- eu hannog i ddal ati i ddysgu?

ydw nac ydw sylwadau: _____

- ychwanegu gwerth at ddysgu Cymraeg?

ydw nac ydw sylwadau: _____

4. Ydych chi'n credu eu bod nhw wedi mwynhau'r Oriel a'r gweithgareddau? Sut gwyddoch chi?

taflen werthuso i diwtoriaid

5. Ydych chi'n meddwl bod yr ymweliad wedi ysbrydoli'r myfyrwyr mewn unrhyw ffordd? Os felly, sut?

6. Ydych chi'n meddwl bod y myfyrwyr wedi datblygu eu geirfa a gwella eu sgiliau gwranddo a deall trwy'r ymweliad a'r gweithgareddau? Dywedwch sut.

7. A yw'r ymweliad wedi eich ysbrydoli chi mewn unrhyw ffordd? A fyddwch chi'n gwneud unrhyw beth yn wahanol wrth ddysgu Cymraeg yn dilyn y profiad hwn? Rhwng y manylion.

8. Beth oedd y rhan fwyaf llwyddiannus o'r ymweliad?

9. Nodwch pa weithgareddau o'r pecyn wnaethoch chi eu defnyddio a pha mor ddefnyddiol oedden nhw:

- taflenni gwaith

do naddo sylwadau: _____

- sgwrs gwranddo a deall

do naddo sylwadau: _____

taflen werthuso i diwtoriaid

- gweithgareddau trafod

do naddo sylwadau: _____

- gwylio'r DVD

do naddo sylwadau: _____

10. Awgrymwch sut byddai modd i ni wella'ch ymweliad.

**Anfonwch y ffurflen hon drwy'r post at yr Adran Addysg yn Sain Ffagan:
Amgueddfa Werin Cymru, Sain Ffagan, Caerdydd CF5 6XB, trwy e-bost at
nia.williams@amgueddfacymru.ac.uk neu rhowch hi i staff y dderbynfa yn yr
Amgueddfa.**

taflen werthuso i fyfyrwyr

Cymrwch ychydig funudau i lenwi'r ffurflen hon. Bydd hyn yn ein helpu ni i wella'n gwaith gyda dysgwyr.

Rhowch gylch o gwmpas un dewis, ac ysgrifennwch unrhyw enghreifftiau arbennig yn y lle o dan pob cwestiwn.

1. A wnaethoch chi ddysgu geirfa neu ymadroddion newydd trwy'r gweithgareddau?

llawer rhai dim

dywedwch fwy: _____

2. A wnaeth y gweithgareddau eich helpu chi i ddeall rhywbeth roeddech chi wedi ei ddysgu o'r blaen?

do naddo

dywedwch fwy: _____

3. Ydych chi'n teimlo eich bod chi wedi datblygu unrhyw un o'r sgiliau hyn trwy'r gweithgareddau?

- ▶ darllen Cymraeg
- ▶ gwranddo a deall y Gymraeg
- ▶ siarad Cymraeg
- ▶ unrhyw sgiliau iaith eraill

dywedwch fwy: _____

4. Beth oedd y rhan fwyaf llwyddiannus o'r ymweliad o ran eich helpu chi i ddysgu Cymraeg?

taflen werthuso i fyfyrwyr

5. Ydych chi'n teimlo bod yr ymweliad wedi rhoi cyfle i chi ymarfer eich Cymraeg mewn sefyllfa newydd?

ydw nac ydw

dywedwch fwy: _____

6. A wnaeth yr ymweliad eich calonogi am eich gallu i siarad Cymraeg?

do naddo

dywedwch fwy: _____

7. A wnaeth yr ymweliad eich annog chi i ddal ati i ddysgu Cymraeg?

do naddo

dywedwch fwy: _____

8. A wnaethoch chi fwynhau'r ymweliad â'r Oriel?

do naddo

dywedwch fwy: _____

9. A wnaethoch chi fwynhau'r gweithgareddau?

do naddo

dywedwch fwy: _____

10. Ydych chi'n gwerthfawrogi'r gallu i siarad Cymraeg yn fwy yn dilyn yr ymweliad?

ydw nac ydw

dywedwch fwy: _____

taflen werthuso i fyfyrwyr

11. Ydych chi'n meddwl bod eich gallu i siarad Cymraeg wedi gwella diolch i'r ymweliad yma?

ydw nac ydw

dywedwch fwy: _____

12. A fyddwch chi'n gwneud unrhyw beth newydd neu wahanol o ran dysgu Cymraeg yn dilyn yr ymweliad?

byddaf na fyddaf

dywedwch fwy: _____

13. Sut byddai modd i ni wella'r ymweliad?

14. Unrhyw sylwadau eraill?

Anfonwch y ffurflen hon drwy'r post at yr Adran Addysg yn Sain Ffagan: Amgueddfa Werin Cymru, Sain Ffagan, Caerdydd CF5 6XB, trwy e-bost at nia.williams@amgueddfacymru.ac.uk neu rhowch hi i staff y dderbynfa yn yr Amgueddfa.

students' evaluation sheet

Please take a few minutes to complete this form. Your views can help us to improve our work with learners.

Please circle one of the options, and tell us about any specific examples you would like to share, in the space below for each question.

1. Did you learn any new vocabulary or phrases through the activities?

lots some none

tell us more: _____

2. Did you find the activities helped you to understand better anything that you had learnt in previous lessons?

yes not really

tell us more: _____

3. Do you feel you have developed any of the following skills through the activities?

- ▶ reading Welsh
- ▶ listening to and understanding Welsh
- ▶ speaking Welsh
- ▶ any other language skills

tell us more: _____

4. Which was the most successful part of your visit towards helping you to improve your language skills?

students' evaluation sheet

5. Do you feel the visit provided the opportunity for you to practise your existing Welsh in a new context?

yes no

tell us more: _____

6. Did the activities make you feel encouraged about your Welsh language ability?

yes no

tell us more: _____

7. Did the experience encourage you to continue with learning?

yes no

tell us more: _____

8. Did you enjoy the visit?

yes no

tell us more: _____

9. Did you enjoy the activities?

yes no

tell us more: _____

10. Did the experience add to your sense of valuing the ability to speak Welsh?

yes no

tell us more: _____

students' evaluation sheet

11. Do you feel you have made progress in your Welsh language learning through this visit?

yes no

tell us more: _____

12. Will you do anything new or differently with regard to your Welsh language learning following this visit?

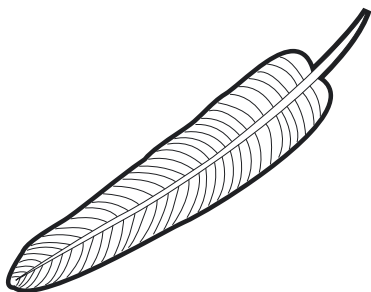
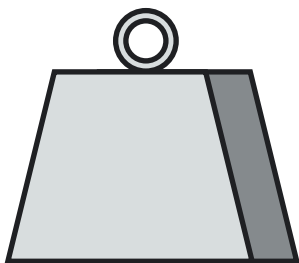
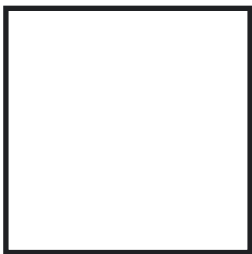
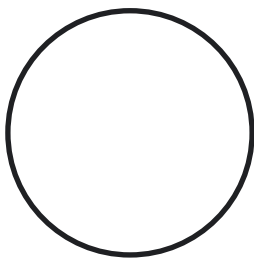
yes no

tell us more: _____

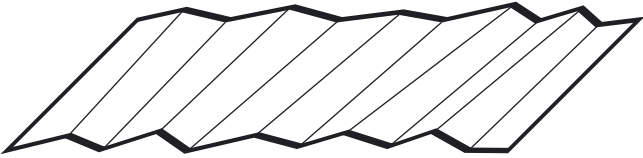
13. How could we improve the visit?

14. Do you have any other comments?

***Please return this form by post to the Learning Department at St Fagans:
National History Museum, St Fagans, Cardiff CF5 6XB, by e-mail to
nia.williams@museumwales.ac.uk or via the information desk at the Museum.***

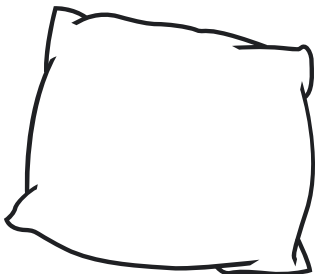

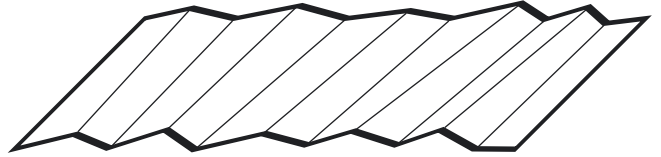
hir

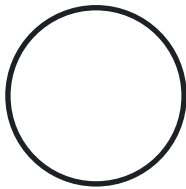
llyfn

byr

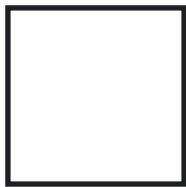
garw

crwn

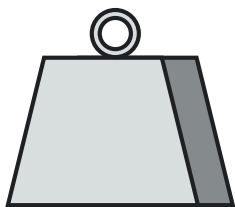
tenau

sgwâr

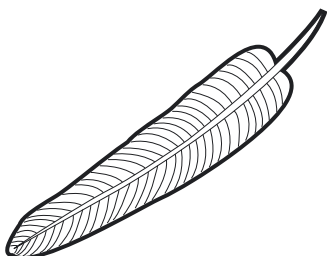
trwchus

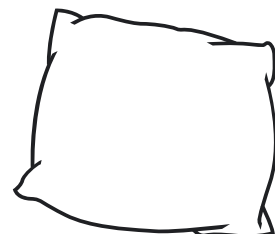
trwm

caled

ysgafn

meddal